

Bernard Schols
& Heidi Klijsen

Voorkom
RUZIE
bij de
KIST

— 10e —
— EDITIE —

— 101 —

spraakmakende
erfrechtelijke
kwesties en
fiscale tips

AnderZ

Inhoud

Schenken is erven zonder te sterven... een voorafje	9
Tattoo-opa en het beschonken kleinkind	12
Kop of munt: wie krijgt Milo en wie Herman?	15
Beauty and the beast	17
Moeders wil is wet in het levenstestament	19
Er waren eens 'nabijen' en 'overigen'	21
Gij zult maar één partner hebben	23
Oma, wat heeft u grote oren...	25
Jubelen of jammeren?	27
In de overgangsfase jubelen:houd je aan de 3 B's	29
Trouw niet voor je veertig bent...	30
...en ga pas ná het jubelen de kerk in	31
Opa en oma gaan scheiden	32
Youp en de jubelvrouw	33
De suikeroom heeft spijt	35
Uitgejubeld	36
Een selfie op je sterfbed	38
The Dutch gift; een schenking op papier	40
Armlastig, beschonken en toch niet vrijgesteld	42
Een beetje genot is ook genot	45
Vervlogen jubelgenot	48
Verkeerd verbonden	51
Aretha Franklin en de brandweerman	54
De Millennium-miljoenen	57
De fictievrije vriendin	59
Cd van jou, cd van mij	63
De uitgesloten edelsteen	66
De man van 150 miljoen	70
Vreemdgaan is nu eenmaal geen overlijden	73
Maak je eigen wetje	75
Hoeveel erft oom Willy?	78
De wettelijke verdeling als 'staatstestament'	79
Moeder is over tijd	81
Het rijtje van '5 plus 1'	84
Het stieffamiliegevaar	86
Wie zal mijn echtgenoot zijn?	87
Who the is Alice?	89
De fatale huwelijksreis	91
De ex leeft nog... maar de inspecteur ook	94
De tandartsassistente	96
... en de fiscaalvriendelijke doktersassistente	98

Charles Aznavour: Il restera ce qu'il restera...	101
Een giftig likeurtje	103
De dronken vrouw met het keukenmes	105
De duif is dood	108
De fiscaal 'onpersoonlijke' behandeling van een paard	111
De huwelijksnacht van Tobias en Sarah	114
De 'verplichte' begrafenisclausule	116
Cremeren of begraven?	118
De koelkast was leeg	120
Het Thaise restaurant	122
Het hele kleine tv'tje	124
De gewiekste zusjes	126
De sterren van de executeur	128
De ware aard van de executeur	131
De keurige executeur	134
De tergend trage executeur	136
De leeggeplukte Zwitserse bankrekening	138
De Facebook-executeur	140
De executeur geëxecuteerd	142
De verzwegen buitenechtelijke dochter	144
Voor Yves Montand viel het doek niet bij overlijden	146
Het boek op het nachtkastje	148
Ontervan voor beginners	150
Ontervan voor gevorderden I	153
Ontervan voor gevorderden II	155
De drugsbewindclausule	157
Joop en Toon	159
Onterd of niet onterfd, that's the question	162
Hoe meer kleinkinderen, hoe meer vreugd	165
Gesteggel over de WOZ	168
Van tweetraps- tot Radartestament	170
Assepoester en het pleegkind	173
De democratieclausule: meeste stemmen gelden	175
De kracht van de komma	178
Waar is het testament van Prince gebleven?	181
Ondernemerskinderen boffen met de 'BOF'	184
Verantwoording	187
Fijnproeversregister	189
Inspiratieregister	192
De erfrechtelijke spelregels	193
De fiscale spelregels	210
De huwelijksvermogensrechtelijke spelregels	221



Het is maar van welke kant

je het bekijkt

Schenken is erven zonder te sterven... een voorafje

Zoals een boek een woord vooraf heeft, zo heeft het erfrecht ook z'n voorafje: de schenking. Schenken is erven zonder te sterven. Het kan met een warme hand of op koud papier, met veel gejubel of zonder fiscaal geruis, met veel genot of een beetje genot. Schenkers kunnen insluiten, maar ook uitsluiten. En schenken kan onherroepelijk of herroepelijk. In het laatste geval is eens gegeven niet meer voor altijd... een gegeven.

Zo'n gift herbergt nog een belangrijk ander kenmerk in zich: een behoorlijke dosis emotioneel vergif. In dit boek zullen allerlei tegenpolen van vrijgevigheid de revue passeren. Het is altijd maar van welke kant je het bekijkt: van de schenker of van de 'beschonkene'. De een vindt het zalig om te geven, de ander om het uit te geven. Schenken is niet alleen een voorafje; je kunt het ook over een paar jaar uitsmeren. Overlijden medisch-technisch gezien nog steeds niet.

Nog een voorafje dat zich tijdens het leven afspeelt, is de romantiek van de relatie. Of het verdriet dat gepaard gaat met een relatiebreuk. Niet voor iedereen geldt immers de regel 'tot de dood ons scheidt'. Allerlei relaties komen in ons boek voor: van beroemd tot onbekend, van echt tot nep en van fictief tot verdacht. De verhalen gaan over echtparen met klassieke ruime gemeenschappen, beperktere gemeenschappen en minuscule gemeenschapjes. Maar ook over een stel met 'uitsluiting van iedere vorm van gemeenschap'. Zelfs dat kan in het huwelijk, al wordt zo'n akte dan gelukkig echt niet altijd letterlijk genomen.

Er wordt in dit boekje zelfs vreemdgegaan. En dan hebben we het nog niet eens gehad over het grote fiscale verschil tussen de 'nabijen' en de 'overigen', met fiscale tarieven hoger dan alcoholpercentages. Zo komen er zelfs relaties met oneven cijfers voorbij. Nee, niet de zeven beroemde 'bestsellende' zussen. Voorlopig zijn het er nog maar drie en vind je ze vaak op de boerderij.

Een ander belangrijk voorafje is de spelregel dat de omvang van de nalatenschap bepaald wordt door hoe je gehuwd bent. Door voor een klassieke ruime huwelijksgemeenschap te kiezen, kan iemands erfenis gehalveerd worden, zelfs nog in de luchtbrug tussen hemel en aarde. In jargon heet dat boedelmenging: een fiscale toverspreuk die elke notaris bij de hand heeft.

In dit boek is niet alleen plaats voor de kleine man in het erfrecht, maar ook voor de man van 150 miljoen. Voor elk wat wils. Voor opa's, oma's, kinderen, kleinkinderen, overbedeelden en onderbedeelden. Zelfs een paard, papegaai en duif komen voorbij. De duif is dood.

In het erfrechtelijk rollenspel kom je ook allerlei vertrouwenspersonen tegen die de overledene vertegenwoordigen. Executeurs met één, twee of drie sterren, vereffenaars, bewindvoerders en ook de levensexecuteur. We laten hier alvast vallen dat in Brabant en Limburg de meeste levenstestamenten gemaakt worden. Logisch, daar moet het feest altijd doorgaan, wat er ook gebeurt. Ook de fans van de erfrechtelijk oudgedienden oom Willy en Joop en Toon komen in dit boek aan hun trekken. En uiteraard komt ook de *lustige Witwe* als heel sterke speler in het erfrechtelijk rollenspel even langs. Een gewaarschuwd man telt voor twee.

We beantwoorden natuurlijk de beladen vraag: 'Kan ik mijn kinderen nu wel of niet onterven?' Maar pas op, het is maar van welke kant je het bekijkt. Hij die ontferft, kan ook zelf ontferfd worden. Ook de risico's van het te vroeg snoepen van de pril opgevallen erfenis zijn een bron van erfrechtelijke verhalen. Want niet alle hoofdrolspelers in dit boek zullen erven zonder scherven. Zei een voetbalgod niet ooit: 'Voordat ik die fout maak, maak ik hem niet'?

De veelal waargebeurde verhalen in dit boek bieden allerlei mooie handvatten om ruzie bij de kist te voorkomen. Voor de fijnproevers die zich verder willen verdiepen in het erfrechtelijk spel, hebben

we achterin de originele bronnen opgenomen: de belangrijkste erfrechtelijke wetteksten en fiscale spelregels.

De kunst is om zo veel mogelijk te genieten en uiteindelijk op het moment suprême op nul uit te komen. Dan is er niets om ruzie over te maken, en ook niets om met erfbelasting te belasten. De mens kan ook andere zaken dan geld nalaten... Maar wie te veel snoept, laat mogelijk een negatieve erfenis na. En dat gebeurt sneller dan je denkt. Heeft tante nooit de bloemetjes buitengezet en kun je haar erfenis dus rustig aanvaarden? Wie de verhalen in dit boek leest, bedenkt zich waarschijnlijk wel twee keer.

Aan het slot maar weer van negatief naar positief. *Always look on the bright side of life*. En wat het op nul uitkomen betreft, van de kant van Monty Python klinkt het in ieder geval zo:

*I mean – what have you got to lose?
You know, you come from nothing
You're going back to nothing
What have you lost? Nothing!*

Wij zijn er erg trots op dat dit boek al toe is aan zijn achtste druk, en dat het binnen een week na de eerste druk op nummer 1 stond in de Bruna top 100.

In deze herziene druk hebben we de cijfers en vrijstellingen vervangen door die van 2024.

Veel erfrechtelijk leesplezier, ongeacht van welke kant je het bekijkt!

Nijmegen en Breda, mei 2024

Bernard Schols
Heidi Klijsen

Voor theatercolleges zie www.voorkomruzie.nl en www.profbernardschols.nl



Tattoo-opa en het beschonken kleinkind

‘Binnenkort moet ik weer naar de tattooshop, want kleinkind nummer vier is geboren’, vertelde Ria Bremer in 2017 trots aan *Margriet*. De van ‘Stuif es in’ en ‘Vinger aan de pols’ bekende presentatrice laat bij elk nieuw kleinkind een lieveheersbeestje op haar bovenarm tatoeëren. Hartstikke mooi toch, zo’n BN’er-oma met een tattoo?

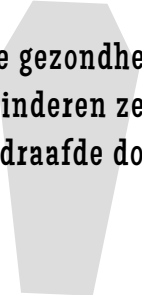
Maar lang niet alle grootouders gaan zo met de tijd mee. In recente rechtspraak komen we ook een opa tegen die heel anders tegen tatoeages aankeek. Hij schonk graag aan zijn kleinkinderen. Het ging om bescheiden bedragen: niet meer dan het vrijgestelde bedrag van ruim 2600 euro per jaar. Maar toch verbond opa daar behoorlijk zware, en zelfs medisch getinte, voorwaarden aan. Als het kleinkind ‘zich laat ontsieren’ met meer dan één tatoeage groter dan twintig vierkante centimeter, blijft de schenking levenslang onder bewind. Het ‘ontsierde’ kleinkind kan dan dus niet bij het geld. En dat geldt niet alleen voor deze schenking, maar ook voor alle eerder gedane schenkingen, zo bepaalde opa. En we zijn er nog niet: het levenslange bewind geldt ook als het kind lachgas gebruikt of zich schuldig maakt aan ‘comazuipen’. Roken en drugs? Ook niet toegestaan. Zelfs voor het gewicht van de kleinkinderen gelden nauwkeurig opgestelde grenzen. Opa nam hun

gezondheid duidelijk zeer serieus en maakte z'n eigen wetjes. Voor een lachgasverbod had hij de politiek niet nodig.

Maar de Rechtbank Gelderland was er snel klaar mee. De grootvader heeft de schenkingsovereenkomst vast met de beste bedoelingen opgesteld, maar dit gaat toch wat ver, vindt de rechter. Er zijn vast betere pedagogische middelen te bedenken om kinderen een gezonde levensstijl mee te geven. Ook kun je volgens de rechter niet zomaar achteraf voorwaarden verbinden aan eerdere schenkingen. De kleinkinderen moeten erop kunnen vertrouwen dat zij eerdere schenkingen zonder voorwaarden hebben aanvaard.

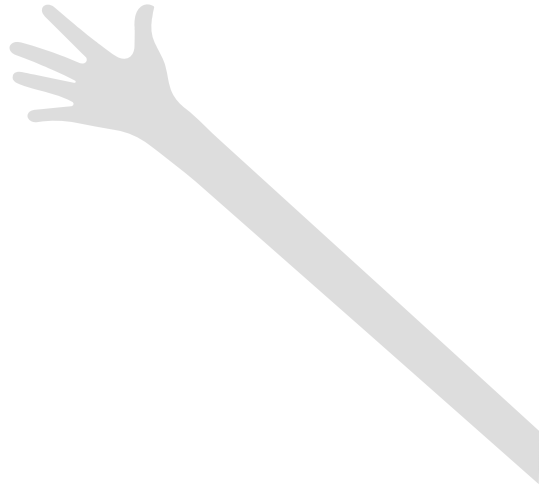
Ook in een testament kun je allerlei voorwaarden verbinden aan een verkrijging. Je kunt bijvoorbeeld je kinderen alleen laten erven als zij hun studie afmaken. Of je neef geld nalaten op voorwaarde dat hij je hond in huis neemt. Maar niet alles kan door de beugel, zoals we verderop in dit boek zien. Verheug u bijvoorbeeld op 'De duif is dood', 'Beauty and the beast' en 'De huwelijksnacht van Tobias en Sarah'. De rechter heeft, zo blijkt, nogal eens het laatste woord.

Maak bij het schenken en erven dus gerust je eigen spelregels, maar ken wel je grenzen. Je



**Opa nam de gezondheid
van zijn kleinkinderen zeer
serieus, maar draafde door**

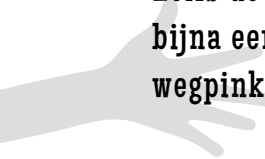
maakt je er, ook als opa, niet geliefder op als je te veel over het leven van de ander wilt regeren. En vergeet niet dat sommige opa's zelf versierd zijn met tattoos. Oftewel: het is maar van welke kant je het allemaal bekijkt.



Kop of munt: wie krijgt Milo en wie Herman?

De ontroering is tastbaar in de Groningse rechtszaal. Zelfs de rechter moet bijna een traantje wegpinken. Alleen de twee jack russells kwispelen met hun staartjes, nietsvermoedend over de scheiding die hun te wachten staat. Hun baasje Michel is naar de rechter gestapt om zijn aanstaande ex, Maria, te dwingen de honden aan hem over te dragen. Ze horen bij hem, vindt Michel, maar daar is Maria het overduidelijk niet mee eens.

Gelukkig scheppen de huwelijkse voorwaarden wat meer duidelijkheid: als niet kan worden vastgesteld of bewezen aan wie van beiden bepaalde ‘goederen’ toebehoren, dan worden ze geacht van beide echtgenoten samen te zijn, voor een gelijk deel. Dus lijkt het de rechter logisch dat ieder één hondje krijgt.



**Zelfs de rechter moet
bijna een traantje
wegpinken**

Daar gaan de kemphanen gelukkig mee akkoord. Maar hoe verdeel je twee honden? De rechter staat voor een

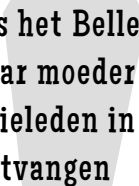
duivels dilemma en besluit het lot te laten beslissen. Hij gooit een munt op, waaruit volgt dat Milo met Maria mee mag en Herman met Michel. Een dubbele scheiding dus.

Je kunt je huwelijksvoorwaarden nog zo goed vastleggen, in de loop der jaren ontstaat er toch gezamenlijk bezit. Een soort ‘boedelmenging’. Want in de wet staat dat als echtgenoten van mening verschillen over wat van wie is, en ze geen van beiden hun recht op het bezit kunnen bewijzen, het als gemeenschappelijk eigendom wordt aangemerkt. Daarom is het verstandig om bonnetjes en facturen goed te bewaren als bewijs van het privé-eigendom. Liefst met een kleine toelichting en twee handtekeningen.

Maar wat als de hier beschreven onverdeeldheid niet door een echtscheiding van Michel en Maria ontstaat, maar door overlijden van een van hen? Ieder baasje eindigt immers eens in paradiso. In dat geval hadden we ons niet met Milo en Herman naar de rechtbank hoeven te begeven. Een afwikkelingsbewindvoerder, in jargon een driesterrenexecuteur, kan dan simpelweg de verdelingsknoop doorhakken. Hierover later meer in het verhaal ‘De sterren van de executeur’. Deze driesterrenexecuteur beslist dan waar de mandjes van Milo en Herman voortaan een plaatsje krijgen. Wie weet laat hij zich inspireren door de Groningse rechter, en haalt ook hij een euro uit zijn zak.

Beauty and the beast

Vijftiger Rob is ernstig ziek. Een halfjaar voor zijn overlijden benoemt hij zijn minderjarige zoon tot enig erfgenaam. Zijn vrouw Belle mag als douceurtje in het huis blijven wonen, maar daaraan verbindt Rob in zijn testament een aantal ongebruikelijke, nogal kwetsende voorwaarden. Zo is het Belle verboden om haar moeder – Robs schoonmoeder dus – en andere familieleden in het huis te ontvangen. Ook moet zij de werkkamer van Rob in stand houden en ‘de uitstekende staat van onderhoud’ van het huis en de tuinen handhaven. Net als de Belle in het sprookje *Beauty and the beast* zit zij gevangen in het kasteel van het ‘beest’.



**Per testament is het Belle
verboden om haar moeder
en andere familieleden in
het huis te ontvangen**

Gelukkig loopt het ook voor deze Belle goed af: bij de rechtbank Alkmaar vecht zij het testament met succes aan. De kosten hiervoor wil zij verhalen op de notaris die het liefdeloze epistel opstelde. De notaris had dat moeten weigeren, zo redeneert Belle, omdat de bepalingen in het testament in strijd zijn met de goede zeden. Maar

deze notaris is niet over één nacht ijs gegaan. Zij voerde meerdere gesprekken met Rob, overlegde uitgebreid met een collega en nam in het testament op dat enkele bepalingen mogelijk niet door de erfrechtelijke beugel kunnen. Het laatste woord is immers altijd aan de rechter. De rechtbank Noord-Holland wijst de vordering van Belle tegen de notaris daarom af.


Wat veel mensen niet weten, en dat is misschien maar goed ook, is dat je een echtgenoot kunt onterven. Maar dat kan niet zomaar, want sinds de invoering van het nieuwe erfrecht in 2003 heeft de echtgenoot ten minste recht op het vruchtgebruik van de woning en inboedel, en eventueel nog op wat extra vruchtgebruik om verzorgd achter te blijven. Deze regeling kun je zien als een soort erfrechtelijke alimentatie.

In deze zaak betekent dit dat Rob niet allerlei voorwaarden aan het vruchtgebruik had mogen verbinden. Oftewel: zijn schoonmoeder mag het huis weer in. Voor het inroepen van de zogenoemde ‘andere wettelijke rechten’, waaronder het vruchtgebruik valt, gelden heel korte termijnen. Om een erfrechtelijke blooper te voorkomen, moet de ontferde weduwe of weduwnaar er na het overlijden dus snel bij zijn om deze erfrechtelijke alimentatieregeling tijdig te claimen. Niet iedereen is van deze krappe tijdsspanne op de hoogte.

Moeders wil is wet in het levenstestament

Al een tijdje laten de verstandelijke vermogens van Angelique te wensen over. Haar oudste zoon Sam vraagt de rechter een externe bewindvoerder in te stellen om haar belangen te behartigen. Op dit moment regelen de twee jongste kinderen, Francis en Koen, de financiën, maar zij voeren volgens Sam een schimmige administratie.

Met een levenstestament houd je de overheid buiten de deur



Angelique zelf verzet zich fel tegen een bewindvoerder. En zij heeft een ijzersterke troef in handen: het levenstestament dat zij enige jaren daarvoor liet opstellen. Met een levenstestament houd je de overheid (lees hier: de rechter) buiten de deur. Een levenstestament is geen echt testament, want dat werkt pas ná overlijden, maar een volmacht met instructies voor degene die tijdens leven je belangen mag behartigen, mocht je dat zelf niet meer kunnen.

In het levenstestament van Angelique staat onomstotelijk dat dit ‘erop gericht is geen bewind, mentorschap of

curatele te hoeven aanvragen'. En mocht een rechter daar toch toe beslissen, dan wil zij dat Francis en Koen deze taken uitvoeren. Angelique vindt de rechtbank Zeeland-West-Brabant aan haar kant. Want, redeneert de rechter, een levenstestament heeft expliciet als doel om zelf te bepalen wie jou mag vertegenwoordigen. Voorlopig geen bewindvoerder dus voor Angelique; moeders wil is meer dan helder.

Vaak gaat het in een levenstestament om de financiële kant, maar je kunt ook opnemen wie eventuele medische beslissingen mag nemen. Bijvoorbeeld of er wel of geen reanimatie of medische behandeling moet plaatsvinden. Vergeet ook de fiscaal-strategische kant niet: je kunt er ook in bepalen wie er – zelfs als je al op het sterfbed ligt – nog allerlei fiscaal lucratieve beslissingen mag nemen, zoals het schenken van de eenmalig verhoogde schenkingsvrijstelling (de jubelschenking) of het wijzigen van de huwelijkse voorwaarden. De clou: voorkomen is beter dan genezen. Wie zelf zijn wil niet meer kan bepalen, kan ook niemand meer het vertrouwen geven om het voor hem te regelen. En dan is het te laat voor een levenstestament.

Er waren eens ‘nabijen’ en ‘overigen’

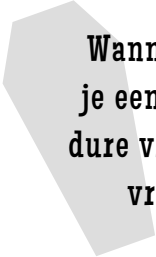
Als het aan de overheid ligt, zijn er fiscaal twee soorten mensen: de ‘nabijen’ en de ‘overigen’. Maar wanneer hoor je als vriend of vriendin bij de successierechtelijke nabijen en wanneer niet? Anders gezegd: wanneer heb je een fiscaal ‘dure’ levensgezel? Want voor de erfbelasting kan de status van de jong geliefden een behoorlijke slok op een borrel schelen. De nabijen betalen, afhankelijk van het vermogen, 10 en 20 procent erfbelasting en hebben recht op een heel hoge langstlevendenvrijstelling van bijna 8 ton. De overigen daarentegen betalen 30 en 40 procent en worden qua vrijstelling afgescheept met een te verwaarlozen schijntje. Vanaf ruim anderhalve ton zit je al in de hogere schijf, van 20 procent (voor de nabijen) respectievelijk 40 procent (voor de overigen).

Maar om tot die felbegeerde groep van nabijen te behoren, moet je als ongehuwde partner wel aan wat voorwaarden voldoen. Voor de erfbelasting ben je namelijk pas elkaars partner als je zes maanden voorafgaand aan een overlijden samenwoonde en op hetzelfde adres in de basisadministratie van de gemeente stond ingeschreven.

Bovendien moet je een notarieel samenlevingscontract hebben waarin een wederzijdse zorgplicht is opgenomen. Hierbij gaat het om wederzijdse verplichtingen in de sfeer van huishoudelijke kosten; bij wijze van spreken wie het potje pindakaas betaalt. Een alimentatieplicht is

niet vereist. Voor de schenkbelasting geldt dat je twee jaar moet samenwonen om gebruik te kunnen maken van de vrijstellingen en tarieven van de ‘nabijen’.

Het samenlevingscontract is niet nodig als je vijf jaar of langer samenwoont op het moment dat een van beiden overlijdt. Dit betekent wel dat je gedurende die vijf jaar onafgebroken op hetzelfde adres ingeschreven moet staan.



**Wanneer heb
je een fiscaal
dure vriend of
vriendin?**

Dit alles realiseert de successierechtelijke ‘overige’ zich niet altijd. Heb je nog niet aan al die voorwaarden voldaan, dan kan een verblijvingsbeding interessant zijn. Over dit fiscale noodverbandje volgt later meer, in ‘De fictievrije vriendin’.

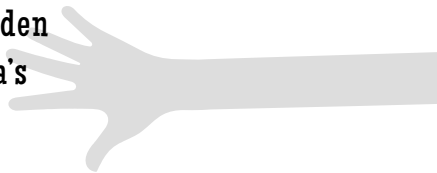
Ook goed om te weten: samenwoners erven op grond van de wet niet automatisch van elkaar. Zolang er nog geen kinderen zijn, gaat de erfenis naar de ouders, broers en zussen. Een testament of verblijvingsbeding, waarover we het zo gaan hebben, is dan heel belangrijk. Niet van tafel en bed gescheiden echtgenoten zijn overigens sowieso nabijen. Hieronder vallen, net als overal in dit boek, ook geregistreerde partners. Dit geldt ook fiscaal.

Gij zult maar één partner hebben

De zussen Simone, Jolanda en Cindy wonen al jaren samen in het huis van hun overleden ouders. Als Simone overlijdt, erven Jolanda en Cindy elk anderhalve ton. Bij de aangifte erfbelasting claimt Jolanda de hoge partnervrijstelling. Die is nu bijna acht ton, dus daar blijft haar erfenis comfortabel binnen. Maar tot haar schrik wijst de belastinginspecteur dit af, omdat er geen notarieel samenlevingscontract was.

Jolanda gaat in beroep. Immers, zo redeneert zij, ze woonde meer dan vijf jaar samen met Simone en dan kun je ook zónder contract als partners worden aangemerkt. Maar ook de rechtbank Gelderland is onverbiddelijk: er was namelijk sprake van een zogenoemde meerrelatie en voor de Successiewet kun je maar één partner tegelijk hebben. Zowel Jolanda als Cindy moet het doen met de magere ‘restvrijstelling’ van ruim 2600 euro. Beiden betalen het toptarief van maar liefst 40 procent. Kortom: de straf op twee mogelijke partners is géén partner.

**Meerrelaties worden
fiscaal als paria's
behandeld**



Hadden ze nu toch maar tijdig een samenlevingscontractje opgesteld. Een grote erfrechtelijke misser, die gemakkelijk te voorkomen was door in een notarieel samenlevingscontract aan te wijzen wie van de drie fiscaal de ware partner is. Nummer 3 is dan slechts ‘gast aan tafel’. Hierdoor heb je nog maar één partner en krijg je geen fiscale straf, zoals bij onze drie zussen. Je hoeft in het samenlevingscontract (naast het bij de gemeente op hetzelfde adres ingeschreven staan) alleen maar te verklaren dat je als partner meebetaalt aan de huishouding. Een heel lichte wederzijdse zorgplicht dus, geen alimentatieplicht. Voor de erfbelasting moet je zes maanden voldoen aan de voorwaarden, voor de schenkbelasting maar liefst twee jaar. Logisch: een schenking is eenvoudiger te ‘plannen’ dan een overlijden. En schenken kan beetje bij beetje, van jaar tot jaar, overlijden biologisch gezien nog niet.

Overigens triest dat we de meerrelaties fiscaal als paria’s behandelen. Terwijl dat soms o zo gezellig kan zijn, denk bijvoorbeeld aan de drie broers op de boerderij bij *Boer zoekt vrouw*.

Pas op: met een notarieel samenlevingscontract alleen ben je voor het erfrecht nog geen erfgenaam van elkaar. Daar heb je een testament voor nodig.